

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

ПЕТРОВОЇ АНГЕЛІНИ СЕРГІЇВНИ

«Ефективність застосування варіативного модуля «Кросфіт» у фізичному вихованні школярів старших класів», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми

Аналіз літературних джерел свідчить, що вивчення проблеми вдосконалення освітнього процесу з «Фізичної культури» для школярів старших класів шляхом впровадження до змісту уроків популярних у молодіжному середовищі видів рухової активності привертає увагу досить широкого кола як українських, так і зарубіжних дослідників.

У роботах Т. Ю. Круцевич, В. В. Ворони, С. В. Кормільця та інших авторів висвітлено проблеми розробки та впровадження різноманітних варіативних модулів для школярів 10-11 класів в освітньому процесі з фізичної культури; дослідженнями В. А. Тищенко, І. І. Шиманович було встановлено ефективність систематичних занять кросфітом на адаптаційні можливості організму студентської молоді; Л. С. Следніков, А. О. Жиденко виявили позитивний вплив засобів комбінованих рухливих ігор з елементами кросфіту на рівень розвитку фізичних якостей школярів 6–14-ти років; А. В. Чесно зі співавторами визначили позитивний вплив вправ кросфіту на показники фізичного стану здобувачів вищої освіти. В той же час, практично відсутні дослідження з обґрунтування та впровадження вправ кросфіту до змістовної сторони уроків фізичної культури учнів старшої школи як такого виду рухової активності, що достатньо ефективно дозволяє оптимізувати освітній процес, сприяє підвищенню мотивації школярів до фізкультурно-спортивної діяльності. Викладені положення і обумовлюють актуальність обраної автором теми дисертаційного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність

Наукові положення дисертації та висновки достатньою мірою обґрунтовані теоретичними даними, відповідають меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження.

Ступінь їх вірогідності забезпечується:

- кількістю використаних літературних джерел, яка склала 249 найменувань (з них 41 іноземними мовами);
- використанням документальних матеріалів та нормативних документів України, сучасної наукової літератури;
- використанням адекватних завданням дослідження методів наукового пізнання;
- тривалістю виконання дисертаційного дослідження (2016-2019 рр.);
- кількістю наукових публікацій та представленням наукових досліджень на конференціях різного рівня;
- результатами впровадження в освітній процес закладів освіти.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях

За матеріалами дисертації опубліковано 13 друкованих праць, серед яких 3 статті у спеціалізованих наукових фахових виданнях України, 1 – у закордонному виданні, 2 – у наукових виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз Index Copernicus, 2 навчальні програми, 5 – у матеріалах конференцій.

Результати наукових досліджень були представлені і обговорені на наукових конференціях, зокрема: XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя Незалежності України» (Харків, 2016); XVII Міжнародній науково-практичній конференції

«Фізична культура, спорт та здоров'я» (Харків, 2017); Міжнародній конференції «Сталий розвиток і спадщина у спорті : проблеми та перспективи» на базі Національного університету фізичного виховання і спорту України (Київ, 2018); XXIII Міжнародній науковій конференції «Молода спортивна наука України» на базі Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (Львів, 2019); XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (Харків, 2019) та інших наукових заходах.

Проблематика, зміст, кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях повною мірою засвідчує належну апробацію результатів.

Оцінка змісту дисертації та її основні положення

Дисертаційна робота має усі необхідні структурні елементи, а саме анотацію, зміст, перелік умовних скорочень, основну частину, яка складається з вступу, 6 розділів, методичних рекомендацій, висновків, а також посилання та додатки. Дисертаційна робота представлена на 287 сторінках друкованого тексту, із них 191 сторінка основного тексту. Роботу ілюстровано 35 таблицями та 46 рисунками.

У вступі дисертанткою наведено:

- *обґрунтування актуальності обраної теми;*
- *зв'язок роботи з науковими планами, темами:* дослідження проводилося згідно Тематичного плану науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2015–2020 рр. за темою «Вдосконалення процесу фізичного виховання в навчальних закладах різного профілю» (номер державної реєстрації 0115U006754) та на 2020–2026 рр. «Вдосконалення процесу фізичного виховання різних верств населення» (номер державної реєстрації 0120U101110);

- *мету дослідження*, яка спрямована на обґрунтування доцільності та ефективності застосування варіативного модуля «Кросфіт» у фізичному вихованні школярів старших класів;

- *завдання дослідження*, що полягають у розгляді кросфіту, як засобу фізичного виховання та аналізі сучасних шляхів удосконалення освітнього процесу з фізичного виховання у різних закладах освіти; визначенні рівня фізичного здоров'я та рухової підготовленості школярів 10–11-х класів; дослідженні ставлення учнів старших класів до уроків фізичної культури; розробці навчальної програми варіативного модуля з фізичної культури «Кросфіт» для школярів 10–11-х класів та експериментальній перевірці ефективності його використання у фізичному вихованні школярів старших класів;

- *об'єкт та предмет дослідження*;

- *методи дослідження*, що використовувалися для розв'язання поставлених завдань, а саме блоки теоретичних, соціологічних, фізіометричних, соматометричних та статистичних методів;

- *наукову новизну дослідження*, яка полягає в тому, що автором: уперше обґрунтовано зміст навчальної програми варіативного модуля «Кросфіт» для школярів 10–11-х класів; визначено вплив вправ кросфіту на рівень фізичного здоров'я та рухової підготовленості школярів старших класів; підтверджено дані про підвищення рівня фізичної підготовленості учнів старшої школи під впливом різних видів рухової діяльності;

- *практичну значущість результатів*, яка полягає у можливості їх використання у освітньому процесі школярів старших класів у вигляді варіативного модуля шкільної програми «Фізична культура. 10–11 класи» та при розробці методичних посібників для вчителів фізичної культури;

- *особистий внесок здобувача*, який полягав у аналізі та узагальненні наукової та методичної літератури; постановці мети та завдань дослідження; доборі вправ кросфіту; розробленні програми «Кросфіт»; організації та

проведенні констатувального і формувального експериментів; статистичній обробці та аналізі отриманих результатів;

- апробацію результатів, публікації, структура й обсяг роботи.

У першому розділі дисертації - «КРОСФІТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ВИД РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У РІЗНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ» проаналізовано та узагальнено відомості щодо використання кросфіту в процесі фізичного виховання, шляхи удосконалення фізичного виховання у різних закладах освіти, морфофункціональні особливості та особливості розвитку фізичних якостей у дітей старшого шкільного віку.

Обсяг розділу 1 – 24 сторінки, що складає 12,6% від основного обсягу дисертаційної роботи. Основні положення, що висвітлені у першому розділі, представлені у 1 науковій праці.

У другому розділі «МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ» подано опис основних методів, які використовувалися відповідно до мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження, а також інформацію про організацію дослідження. Воно здійснювалося упродовж 2016–2019 рр. у кілька етапів.

У процесі виконання дисертаційної роботи, відповідно до мети і завдань дослідження, були використані такі методи: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури; педагогічне спостереження; опитування (анкетування); педагогічне тестування рівня фізичної підготовленості; медико-біологічні методи; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

У третьому розділі «СТАН ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА РУХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ШКОЛЯРІВ 10–11-х КЛАСІВ» подано результати власних досліджень автора щодо показників фізичного здоров'я учнів старшої школи, схарактеризовано його відмінності за віком та статтю.

Автором були вивчені показники фізичної підготовленості школярів 10–11-х класів. В повній мірі у розділі розкриті результати тестування сили, спритності, витривалості, швидкісних здібностей і гнучкості.

Розділ 3 викладено на 28 сторінках дисертації, а результати досліджень представлені у 9 наукових працях автора.

У четвертому розділі «ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПРОГРАМА ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЯ «КРОСФІТ» ДЛЯ ШКОЛЯРІВ 10–11-х КЛАСІВ» спочатку подано результати проведеного анкетування школярів щодо їх ставлення до уроків «Фізичної культури» і визначено, що останні є недостатньо цікавими за причинами одноманітності навчального матеріалу та обмеженої кількості інвентарю. Старшокласники виявили бажання займатися більш сучасними видами рухової діяльності, одним з яких є кросфіт, що свою чергу обґрунтувало необхідність модернізувати шкільне фізичне виховання шляхом впровадження кросфіту у вигляді варіативного модуля.

У розділі розкрито авторську навчальну програму «Кросфіт» розроблену відповідно до структури державної навчальної програми з фізичної культури для закладів повної загальної середньої освіти «Фізична культура. 10–11 класи». Його зміст складається з: теоретичних відомостей, спеціальної фізичної підготовки, технічної підготовки та орієнтовних навчальних нормативів. Спеціальна фізична підготовка містить елементи важкої атлетики, гирьового спорту, гімнастики та легкої атлетики, загальнорозвивальні вправи, спрямовані на розвиток фізичних якостей. Технічна підготовка містить базові вправи кросфіту.

Розділ 4 викладено на 22 сторінках дисертації, а результати досліджень представлені у чотирьох наукових працях автора.

У п'ятому розділі «ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ШКОЛЯРІВ СТАРШИХ КЛАСІВ» наведено результати, які висвітлюють зміни показників фізичного здоров'я та фізичної підготовленості школярів

10–11-х класів за час педагогічного експерименту під впливом розробленої програми занять кросфітом.

Ефективність впровадження варіативного модуля «Кросфіт» в освітній процес з фізичного виховання підтверджують статистично достовірні позитивні зміни показників рівня розвитку фізичних якостей ($p < 0,05 - 0,001$). Найзначніше покращилися показники рівня розвитку максимальної динамічної сили м'язів черевного пресу (55,3%), здібності до збереження статичної рівноваги (53,1%), частоти рухів (16,7%) у дівчат 10-го класу; загальної витривалості у хлопців 10-го класу (38,5%); рухливості хребетного стовпа у дівчат 11-го класу (26,4%).

Розділ викладено на 49 сторінках тесту і висвітлені у 7 публікаціях автора.

Наприкінці 3, 4 та 5 розділів представлені висновки, які розкривають ступінь вирішення поставлених завдань.

У шостому розділі «АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ» охарактеризовано повноту вирішення завдань дослідження та узагальнено результати наукової роботи.

Джерельна бази дисертації складається з різноманітних груп джерел і є цілком репрезентативною.

Висновки повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними та структурованими.

Позитивно оцінюючи в цілому рівні наукової новизни і практичного значення дослідження, доцільно звернути увагу і на деякі його недоліки:

1. У науковій новизні результатів дослідження слід вказати розробку, а не лише обґрунтування змісту варіативного модуля «Кросфіт» для школярів 10–11-х класів, оскільки саме це зазначене у завданні 3 роботи.

2. Згідно базових понять теорії фізичного виховання не коректною є назва підрозділу 1.1. «Кросфіт як засіб фізичного виховання».

3. Використані у роботі методи дослідження є адекватними контингенту і поставленим завданням, однак з тексту не зрозуміло:

- ким були розроблені і яким чином верифіковані анкети для визначення ставлення школярів до уроків фізичної культури?

- що саме слугувало критеріями підбору тестів для визначення рівня фізичної підготовленості учнів старшого шкільного віку?

4. Потребує обґрунтування застосування для оцінки рівня фізичного здоров'я методу С.Д.Полякова, а не інших методів, наприклад, експрес-скринінгу за Г.Л.Апанасенком.

5. Особливої уваги заслуговують подані автором рекомендації для вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти, але за їх змістом вони точніше мають практичний, а не методичний характер. Для їх удосконалення, виходячи з високих навантажень вправ кросфіту на серцево-судинну систему, слід було передбачити опис процедур вихідного та оперативного контролю показників частоти серцевих скорочень та артеріального тиску старшокласників.

6. У загальних висновках недостатньо цифрового матеріалу, який дозволив би підсилити обґрунтованість отриманих результатів.

Проте, представлені зауваження не знижують позитивного враження від науково-теоретичного рівня проведеного дослідження, його актуальності та практичної значущості.

Висновок про відповідність дисертації вимогам.

На підставі наведеного вище вважаємо, що дисертаційна робота Петрової Ангеліни Сергіївни «Ефективність застосування варіативного модуля «Кросфіт» у фізичному вихованні школярів старших класів» містить розв'язання важливої наукової проблеми – удосконалення процесу фізичного виховання для учнів старших закладів загальної середньої освіти. За актуальністю, науковою новизною, практичним значенням, обсягом проведених досліджень робота відповідає вимогам п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня

2019 року, а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор, завідувач кафедри теорії та методики
фізичної культури Сумського
державного педагогічного університету
імені А.С.Макаренка

О.А. Томенко

Підпис <u>Томенко О.А.</u> засвідчую
<u>В.р. ректора</u>
<u>Л.В. Шкожикова</u>
07 " 06 20 21 р.